Nijmegen

Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon
Sandra Huijnen
s.huijnen@nijmegen.nl
T 0629674105

Ons kenmerk
E24.004291

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Datum 17 december 2024
Onderwerp Evaluatie Regioprogramma Jeugd Rijk van Nijmegen 2023

Geachte leden van de raad,

Bij het vaststellen van het Regioprogramma Jeugd Rijk van Nijmegen 2023-2028 is toegezegd jaarlijks een evaluatie uit te voeren. In deze raadsbrief informeren wij u over de evaluatie van het jaar 2023.

Aanleiding
In het Rijk van Nijmegen werken we sinds 2012 met zeven gemeenten goed samen in het jeugddomein. Deze zeven deelnemende gemeenten zijn: Berg & Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook & Middelaar, Nijmegen en Wijchen.

Sinds de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten in 2015 staan we voor een grote opgave. De druk op de jeugdzorg neemt toe met lange wachtlijsten en hoge kosten. Landelijk wordt het beeld herkend dat we voor een ingewikkelde opgave staan en om die reden is in juni 2023 een landelijke Hervormingsagenda Jeugd vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer.

Om alle uitdagingen die op het gebied van de jeugdzorg op de gemeenten afkomen in goede banen te leiden, is stevige sturing noodzakelijk. We hebben de regionale samenwerking verder geprofessionaliseerd door te groeien naar een regionale programmasturing op jeugd. Dit heeft geleid tot een regionaal team dat een meerjarig Regioprogramma Jeugd 2023-2028 heeft opgesteld (bijlage 1). Hierin werken we opgavegericht met elkaar samen. Dit regioprogramma is eind 2023, begin 2024 in de 7 gemeenteraden vastgesteld.

Het regioprogramma bevat onze ambitie, doelen en acties op het gebied van jeugd. Het biedt een basis van waaruit we de aankomende jaren beleid en aanpak gaan vormen en inzetten. Partners zoals aanbieders en onderwijs, maar ook gemeentelijke adviesraden, zijn geconsulteerd voor de vaststelling van het regioprogramma.

Beoogde impact

Door uitvoering te geven aan de opgaven die in het regioprogramma jeugd zijn beschreven en de benodigde middelen hiervoor beschikbaar te stellen, dragen wij bij aan de regionale ambitie: In het Rijk van Nijmegen versterken we kinderen en gezinnen zodat inzet van jeugdzorg minder vaak noodzakelijk is. Het regioprogramma jeugd beoogt in een aantal jaren voor een beweging te zorgen die naast versterkte kinderen en gezinnen ook zichtbare veranderingen brengt in meetbare effecten zoals een afname van inzet van jeugdzorg en een afname van kosten van jeugdzorg. Het Rijk eist forse besparingen die vertaald zijn naar maatregelen in de Hervormingsagenda Jeugd. Het Regioprogramma Jeugd heeft daar aansluiting op gemaakt waardoor de regio voldoet aan de gestelde eisen. We weten dat de oorzaken van jeugdproblemen veelal niet in de kinderen zelf liggen, maar in de context zoals het gezin. De oplossing moet dan ook in andere domeinen liggen, niet alleen de jeugdinterventies. Naar we hopen worden meetbare resultaten in de looptijd van het regioprogramma zichtbaar. Hierbij is de wens dat we in ieder geval geen stijgingen meer zien. Geen verdere stijging betekent versterkte en veerkrachtige jeugdigen en gezinnen in de regio, een goede verbinding met alle domeinen en meer stabiliteit voor alle partners betrokken bij de zorg voor onze jeugd.

Door uitvoering te geven aan de opgaven die in het regioprogramma jeugd zijn beschreven en de benodigde middelen hiervoor beschikbaar te stellen, dragen wij bij aan de regionale ambitie: In het Rijk van Nijmegen versterken we kinderen en gezinnen zodat inzet van jeugdzorg minder vaak noodzakelijk is. Dit doen we door aan zes opgaven te werken:

1. Inclusiever onderwijs
2. Grotere mentale veerkracht
3. Beter passende jeugdhulp voor complexe situaties
4. Meer jeugdhulp zo thuis mogelijk
5. Vaker zonder schade scheiden
6. Grotere veiligheid van gezinnen

Voor iedere opgave zijn acties uitgezet die bijdragen aan het realiseren van het beoogde doel. Wij verwijzen u voor een beknopt inhoudelijk overzicht van de bovengenoemde doelen met bijbehorende actielijnen naar de doelenboom (Regioprogramma, pag.62).

Aanvullend op het Regioprogramma Jeugd heeft de gemeente Nijmegen ook een lokaal plan opgesteld (zie bijlage 2). Hierin is uitgewerkt hoe we lokaal opgavegericht werken aan de ambities en doelen zoals we die samen met de andere gemeenten uit de regio Rijk van Nijmegen hebben geformuleerd. Dit doen we langs drie opgavesporen:

1. *Een sterke basis voor kinderen en jongeren*
2. *Krachtige Buurtteams en normalisering*
3. *Meer bestaanszekerheid, meer maatwerk en stevige regie bij multiproblematiek*

De drie opgavesporen zijn niet nieuw, maar trekken lijnen door die al in de vorige bestuursperiodes in gang zijn gezet. Op basis van deze ervaringen en ‘geleerde lessen’ kiezen we voor acties die impact hebben: impact voor onze inwoners, met name de

inwoners in de meest kwetsbare situaties; impact op onze kosten zodat de zorg betaalbaar blijft; en impact in de richting van onze doelen en ambities.

Evaluatie Regioprogramma Jeugd
Bij het vaststellen van het Regioprogramma Jeugd is toegezegd jaarlijks een evaluatie uit te voeren. We zien dat 2023 een aanloopjaar is geweest waarin we vooral uitgedacht en gebouwd hebben. Er zijn nieuwe verbindingen gelegd, bestaande verbindingen zijn versterkt en er is al veel ingezet. In de evaluatie staat beschreven hoe we in 2023 uitvoering hebben gegeven aan de regionale ambitie. De evaluatie is onderverdeeld naar de 6 opgaven van het regioprogramma.
Daarbij staan we stil bij de inzet van ervaringsdeskundigheid, verbinding en samenwerking, en een kleine blik vooruit. Onderdeel van de evaluatie zijn de indicatoren waarmee we aan de hand van data en ervaringen duiding geven aan de beweging die we in de regio maken.

Omdat 2023 een aanloopjaar is geweest, laat de evaluatie nog weinig concrete resultaten zien als het gaat om gewenste effecten, zoals een afname van inzet van jeugdzorg of een afname van kosten. In bijlage 3 is een volledige evaluatie over het jaar 2023 toegevoegd. In bijlage 4 zijn ter aanvulling de gebruikte indicatoren, data en bijbehorende bronnen verder uitgewerkt. Enkele ingezette acties en reeds zichtbare resultaten staan hieronder beknopt weergegeven.

Opgave 1: Meer inclusie in de basis. Versterken kinderopvang en onderwijs, goede aansluiting onderwijs en jeugdzorg.
De samenwerking met onderwijs en partners is verstevigd. Er wordt in gezamenlijkheid hard gewerkt om op duurzame wijze aan enkele zorgelijke signalen te werken. De instroom cijfers in het speciaal onderwijs zijn in 2023 iets hoger dan in 2022. Het aantal voortijdig schoolverlaters in de regio is toegenomen en komt boven het landelijk gemiddelde. In 2023 blijkt 9% van de ondervraagde middelbare scholieren gedacht te hebben aan levensbeëindiging. Dit vraagt om stevige samenwerking en duurzame veranderingen. In 2023 is gestart met:

- samen met het onderwijs opstellen van een ontwikkelagenda inclusief onderwijs,
- pilots capaciteitsfinanciering zorg binnen onderwijstijd,
- verbinding tussen scholen en lokale teams, toewerken naar een regionaal Voortgezet onderwijs- team,
- implementatie van de STORM-aanpak,
  aanbestedingen dyslexie en aanbod dagbesteding/dagbehandeling, deze zijn afgerond.

Opgave 2: Versterken mentale veerkracht.
De vraag naar (specialistische) jeugdhulp blijft groeien en de trajectduur loopt op (13%). Dat moet afnemen, of ten minste stabiliseren. Met partners wordt blijvend ingezet op duurzame, laagdrempelige, vrij toegankelijke hulp, preventie en het versterken van zelfredzaamheid. In 2023 is gestart met:

- de vertaling van het gedachtengoed van ‘de nieuwe ggz’ waarbij anders naar mentaal lijden wordt gekeken, ook wel GEM-jeugd genoemd. Dit maakt ook onderdeel uit van de regioplannen in het kader van IZA,
- het vormen van een regionale visie op respijtzorg,
- verbetering van de crisisketen jeugd-ggz,
- in de gehele regio wordt gewerkt met een ondersteuner huisarts jeugd-ggz.

Opgave 3: Het organiseren van passende hulp voor complexe situaties bij jeugdigen en gezinnen.

Voor iedere jeugdige in de regio willen we een passende oplossing met perspectief. Een oplossing voor nu en de toekomst, hoe ingewikkeld de zorgvraag ook is. Hierbij wordt gekeken naar de context om de jongere heen. In 2023 is gestart met:

- een Regionaal Expertteam (RET) dat advies geeft bij (complexe) vastgelopen casuïstiek. In 2023 is er 129 keer laagdrempelig contact geweest tussen een verwijzer en het RET (evaluatie in bijlage 5),
- er is gestart met de pilot Verklarende Analyse (evaluatie in bijlage 6).
- de regionale verspreiding van de methodiek van de domein overstijgende doorbraakaanpak door trainingen en workshops.

Opgave 4: Terugdringen residentiele jeugdhulp: zo thuis mogelijk.

We willen uithuisplaatsingen voorkomen door sterke gezinnen en een sterke sociale omgeving. Voor jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben is tijdig passende hulp beschikbaar. Wanneer residentiële jeugdhulp (met verblijf) nodig is, dan doen we dat zo thuis mogelijk. Het aantal uithuisplaatsingen is de afgelopen vijf jaar gedaald. Van de kinderen die niet meer thuis konden verblijven, groeide in 2023 in onze regio 30,3% van de kinderen in gezinsvormen op, de overige kinderen in verschillende verblijfsvormen. Dat is ongewenst. In 2023 is gestart met:

- investeren in de inzet van steungezinnen,
- bieden van ambulante gezinsbehandeling aan ouders door meerdere zorgaanbieders, ook als een uithuisplaatsing dreigde,
- het project ‘Zorgoppas’,
- het uitwerken van de visie op specialistische jeugdhulp en het programma van eisen.

Opgave 5: Scheiden zonder schade voor alle gezinsleden

Complexe scheidingen leiden tot ontwikkelingsbedreigingen bij kinderen en onveiligheid binnen het gezin. Het gevolg is een grote druk op jeugdzorg en zelfs uithuisplaatsingen. In 2023 is gestart met:

- een Regionaal Expertise Project (complexe) Scheidingen: REPS. Het REPS wordt ingezet om expertise toe te voegen aan lokale teams, Gecertificeerde Instellingen en partners uit de veiligheidsketen. In 2023 zijn er 181 vragen gesteld aan het REPS.
- investeren in de onderlinge samenwerking en het leren van en met elkaar (evaluatie REPS in bijlage 7).

Opgave 6: Veiligheid voor gezinnen, samen voor veilig

Bij kinderen en gezinnen waar veiligheidsproblemen bestaan stellen we het systeem en de normale leefwereld centraal. Alle onderdelen van problematiek en hulpvragen worden in kaart gebracht. Er worden minder ondertoezichtstellingen (OTS) ingezet en deze duren korter. We zien een daling van 7,3% in de totale trajectduur van de OTS in 2023 t.o.v. 2022. We zien ook een daling van bijna 11% in het aantal keren dat een OTS langer dan 1 jaar wordt ingezet. In 2023 is gestart met:

- het verbeteren van de positie van de Jeugdbeschermingstafel (JBT).
- het team "samen verder" van de proeftuin Gelderland-Zuid, locatie Nijmegen Dukenburg (tussenevaluatie proeftuin in bijlage 8),
- het verbeteren van de samenwerking tussen lokale teams, Gecertificeerde Instellingen (GI) en Veilig Thuis,
- investeren in de verbinding met het Zorg- en Veiligheidshuis om jeugdcriminaliteit (preventief) aan te pakken.
- het evalueren van de 'Samenwerkingsafspraken nazorg voor jeugdige ex-gedetineerden Rijk van Nijmegen'.

Evaluatie lokaal plan gemeente Nijmegen

Het lokaal plan is zoals eerder aangegeven opgebouwd langs drie actielijnen. Samenvattend zijn dit de belangrijkste opbrengsten per actielijn. In de bijlage 5 vindt u de volledige evaluatie van het lokaal plan.

Actielijn 1. Een sterkte basis voor kinderen en jongeren

Wanneer gezinnen, kinderen en jongeren een sterke basis hebben, kunnen zij zelf en met hun eigen netwerk en professionals in de basisvoorzieningen zoals leerkrachten, omgaan met levensgebeurtenissen, met stress, met beperkingen en met de puberteit. Afgelopen periode hebben we de volgende resultaten behaald:

- Het uitbreiden van de preventieplatforms naar anders staddelen.
- Er zijn twee jonge kindgroepen ingericht binnen het regulier onderwijs voor kinderen die normaliter in het SBO of SO zouden instromen.
- We participeren in het recent gestarte Overleg Zorg Onderwijs Nijmegen (OZON) waarin we bestuurlijk met onderwijs en kinderopvang werken aan inclusie en normalisering.
- Het plan 'gelijkwaardige kansen in het onderwijs' is vastgesteld.
- De inzet van jongerenwerkers binnen het voortgezet (speciaal) onderwijs is versterkt.

Actielijn 2: Krachtige Buurtteams en normalisering

De Buurtteams Jeugd en Gezin (BJG) hebben een centrale positie in het Nijmeegse zorgnetwerk en daarmee - met hun partners - ook in het proces van lokale realisatie van de opgaven uit het *Regioprogramma Jeugd*.

- De Buurtteams Jeugd en gezin zijn er afgelopen periode in geslaagd om meer basishulp te bieden en het aantal indicaties voor begeleiding te verminderen.
- Buurtteams Jeugd en Gezin heeft in 2024 een start gemaakt met het aanbieden van basishulp in groepsvorm, met name gericht op gedragsproblematiek.

- In april is de GEM (ecosysteem mentale gezondheid) gestart in Nijmegen Noord. Uitgangspunt is dat er altijd meerdere oplossingen zijn voor een probleem, waarbij de voorkeur uitgaat naar zo eenvoudig mogelijke oplossingen in het normale dagelijkse leven.
- Vanuit het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is in Dukenburg een proeftuin actief. Binnen de proeftuin is het team 'Samen Verder' gecreëerd, gericht op het versterken van het lokale team en het integraal werken aan veiligheid in gezinnen vanuit verschillende organisaties en disciplines. De beproefde en positief geëvalueerde werkwijze van de proeftuin wordt in 2025 uitgerold naar twee andere stadsdelen in Nijmegen.

Actielijn 3: Meer bestaanszekerheid, meer maatwerk en stevige regie bij multiproblematiek
We weten uit landelijk onderzoek dat bestaanszekerheid het fundament is onder opgroeien en opvoeden: als er sprake is van armoede, een onzekere of onveilige woonsituatie dan ontstaat er opvoedstress en dit heeft grote impact op het gezond en veilig kunnen opgroeien van kinderen en jongeren.

- Het bereik van de kindregelingen, die Stichting Leergeld in opdracht van de gemeente uitvoert, laat een stijgende lijn zien.
- De website behorende bij de campagne 'fix je shit', gericht op je rechten en plichten als je 18 wordt, is tussen maart 2023 en september 2024 al ruim 9.000 keer bezocht.
- We werken toe naar een nieuw beleidskader Financiële bestaanszekerheid in 2025.

Vervolg

- In 2023 is gemerkt dat een aantal actielijnen overlap kennen. In 2024 kijken we hoe de actielijnen en opgaven nog beter vorm kunnen geven. Ook worden in 2024 een aantal indicatoren aangepast, om op die manier betere duiding uit data te kunnen halen.
- In november 2023 is bij de vaststelling van het Regioprogramma Jeugd de toezegging gedaan dat naast de evaluatie ook een technische toelichting verzorgd wordt. We halen bij de raad de actuele behoeften en vragen op om deze op een later moment vorm te geven.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester

Bijlagen

1. Regioprogramma Jeugd Rijk van Nijmegen 2023-2028
2. Lokaal Plan gemeente Nijmegen
3. Evaluatie Regioprogramma Jeugd Rijk van Nijmegen 2023
4. Evaluatie Regioprogramma Jeugd Rijk van Nijmegen 2023 - indicatoren
5. Evaluatie lokaal plan gemeente Nijmegen
6. Evaluatie RET
7. Evaluatie Verklarende Analyse
8. Evaluatie proeftuin ‘Samen verder’.